

13:9-14 The return visit (continued)

1. Talmud, Berachot 61a

מנוח עם הארץ היה דכתיב "וילך מנוח אחרי אשתו." מתקיף לה רב נחמן בר יצחק: אלא מעתה גבי אלקנה דכתיב "וילך אלקנה אחרי אשתו" וגבי אלישע דכתיב "ויקם וילך אחריה" הכי נמי אחריה ממש? אלא אחרי דבריה ואחרי עצתה, הכא נמי אחרי דבריה ואחרי עצתה. Manoach was an *am ha'aretz*, as it says, "And Manoach walked after his wife." Rav Nachman bar Yitzchak challenged: Then regarding Elkanah, "And Elkanah walked after his wife," and Elisha, "And he arose and walked after her," does that mean literally "after her"? Rather, after her words and her counsel – and so here, after her words and her counsel.

2. Abarbanel to Shoftim 13:12

שאל שיגיד לו העתיד והנפלאות אשר יעשה אחרי הגדל הנער הזה. אחרי אשר הקל יתברך מולידו על דרך נס ושגור שיהיה נזיר ושיהיה נזירותו מן הבטן, שבלא ספק כל זה יורה על היותו נולד לתכלית מה.

He asked that the *malach* tell him the future and the wonders he would do when the youth would grow up. Since Gd had produced him miraculously and decreed that he would be a *nazir*, and that he would be a *nazir* from the womb, without a doubt this must indicate that he would be born for some purpose.

13:15-20 A gift for the visitor?

3. Midrash, Sifri Bamidbar 42

לא השם שנקרא עכשיו נקרא הוא לאחר זמן וכן הוא אומר "ויאמר אליו מלאך ד' למה זה תשאל לשמי והוא פלאי" (שופטים יג יח) - איני יודע לאיזה שם אני מתחלף.

The name it is called now is not the name it will be called later. And so "And the *malach* of Gd said to him: Why would you ask my name? It is my wonder." I don't know to what name I will be switched.

4. Targum Yonatan, cited in Radak to Shoftim 13:18

וי"ת "והוא מפרש" וכן תרגום "כי יפליא" "ארי יפריש", וענינו מופרש ומובדל מדעתך אותו:

And Yonatan translated "And it is *mefarash*", as is the translation of "Ki yaffli" "When *yafreish*". It means distinct and separate from your knowledge.

5. Ralbag to Shoftim 13:20

ואולי לזאת הסבה לא רצה הנביא לגלות שמו כי אז לא היו מאמינים מאד בנביאים כי דבר ד' יקר אז. ולהוסיף להם האמנה בדבריו העלים מהם מי הוא:

Perhaps this was why the prophet did not wish to reveal his name, for at that time they did not place great faith in [those who claimed to be] prophets, for the word of Gd was rare. To increase their confidence in his words, he hid his identity.

6. Malbim to Shoftim 13:18

וגם שמי פלאי, לא ידעוהו שוכני חומר. וגם כיון כי שם המלאך הוא לפי שליחותו, והוא נשלח ברגע זו לעשות פלאות כמ"ש "ומפליא לעשות", והיה עתה שמו פלאי. וחז"ל ברבבה נשא (במ"ר י:ה) פ' שהיה שמו פלאי ע"ש הנזירות, דכתיב (במדבר ו:ב) כי יפליא לנדור נדר: And my name is also my wonder – physical beings cannot know it. He also meant that the name of a *malach* suits its mission, and he had been sent at this instant to perform wonders, as it says in 13:19, and so his name was now "my wonder". And our Sages (Bamidbar Rabbah 10:5) explained that his name was *Peli* because of the *nezirut*, as Bamidbar 6:20 says, "When one is *maffi* to take a vow [of *neziruf*]."

7. Abarbanel to Shoftim 13:15-16

כאשר ראה מנוח שהיה המלאך מקצר בדברים ורוצה להפטור משם, חשב להאכילו ולתת לפניו סעודה באופן שיתעכב שם ומתוך האכילה יגלה לו דברים ממה שיהיה. וזהו "נעצרה נא אותך ונעשה לפניך גדי עזים." ... ואפשר לפרש עוד שמנוח אמר "נעצרה נא אותך" וכזה היה מורה אנושותו [של המלאך], כמי שמזמין רעהו לסעודה, ומצד אחר אמר "ונעשה לפניך גדי עזים" שהוא הלשון נופל על הקרבן לגבוהה...

When Manoach saw that the *malach* abbreviated his speech and wished to leave, he thought to feed him and place before him a meal to delay him, such that in eating he would reveal some of the future. Thus he said, "We will halt you, and we will prepare before you a young goat."... And one could explain further that Manoach said, "We will halt you," meaning that it is a person, like inviting a friend for a meal, and on the other hand he said, "And we will prepare before you a young goat," which is language relevant for offering a *korban* above.

8. Talmud, Zevachim 119b

בשלמא למ"ד זו וזו ['מנוחה' ו'נחלה'] ירושלים אבל שילה הוה שריא במות, היינו דכתיב "ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנוחה ויעל על הצור לד'." אלא למ"ד זו וזו שילה ובמות הוה אסירן, מאי "ויקח מנוח"? הוראת שעה היתה.

It's fine if *menuchah* and *nachalah* refer to Jerusalem, but in Shiloh they were permitted to use private altars, thus "And Manoach took a young goat, etc." But per the view that these are both Shiloh and private altars were prohibited, what is the meaning of "And Manoach took"? It was a temporary ruling.

13:21-25 The End, and the Beginning

9. Abarbanel to Shoftim 13:21

אז ידע מנוח כי מלאך ד' הוא ולא זכר אשתו, להעיד שאשתו כבר היתה מרגשת בהיותו מלאך, כמו שאמרה בראשונה "ומראהו כמראה מלאך האלקים," אבל מנוח עם הארץ היה ולא הרגיש בו כי אם כאשר עלה בלהב המזובה ונעלם מעיניו.

"Then Manoach knew that it was a *malach* of Gd" – And it did not mention his wife, testifying that his wife already realized he was a *malach*. As she said at first, "His appearance was like the appearance of a *malach* of Gd." But Manoach was an *am ha'aretz*, and he did not realize it until the *malach* ascended in the fire of the altar and disappeared from before his eyes.

10. Abarbanel to Shoftim 13:24

וידמה שרמזה שישמש את האלקים כל ימי חייו בנזירותו, וגם רמז שיהיה שממה גדולה לפלשתים. ולכן לא פרסם סבת השם ההוא:
It appears that she hinted that he would serve [*shimush*] Gd all his life as a *nazir*, and this name also hinted that there would be great destruction [*shemamah*] for the Philistines. This is why he did not publicize the reason for the name.

11. Talmud, Sotah 9b

מלמד שהיתה שכונה מקשקשת לפניו כזוג כתיב הכא "לפעמו במחנה דן" וכתיב התם "פעמון ורימון."
This teaches that the Shechinah knocked before him, like a clapper. It says here "to be *po'eim* for him in the camp of Dan," and in Shemot 39:26 it says, "a *paamon* and a pomegranate."

12. Ralbag to Shoftim 13:25

שפעם היה חושב להלחם עם פלשתים ופעם חושב להמנע מזה כפעמון זה שמכה אילך ואילך:
For at times (*paam*) he thought to fight the Philistines and at times he thought to refrain from this, like a *paamon* which strikes this way and that.

13. Radak to Shoftim 13:25

ויהיה פירוש "לפעמו" לחזקו, הפך בנין נפעל והתפעל ממנו, שהוא הסרת הכח ושבירת האיברים, כמו "נפעמתי ולא אדבר" ו"תפעם רוחו" ו"תתפעם". וכבר כתבתי בו פירושים אחרים בספר מכלל בשרש 'פעם', אבל זה הפירוש הוא הנכון בעיני. ובדברי רז"ל...
And the meaning of *l'paamo* is "to give him strength," the opposite of the form of *nifal* and *hitpael* from it, which is removal of strength and breaking of *eivarim*, as in "*nifamti* and I will not speak (Tehillim 77:5)," "*Vatipaem* his spirit (Bereishit 41:8)," "*Vatitpaem* (Daniel 2:1)". And I have already recorded other explanations in the *Michlol* under "*pa'am*", but this explanation is right in my eyes. And in the words of our Sages...